

Valsts Darba inspekcija &
Korporatīvās ilgtspējas un atbildības institūts
**„Alkohols, apreibinošās vielas un
medikamenti – ko tie nodara darba videi?” ”**

Alkohols, apreibinošās vielas un medikamentu lietošana darba vidē – biznesa aspekti

Ivars Vanadziņš,
Darba drošības un vides veselības institūts, RSU
Kontakti: ivars.vanadzins@rsu.lv
Rīga, 06.11.2013.

levads

- Tēma «alkohols un citas apreibinošas vielas» - līdzīgi kā psihoemocionālie riski – savdabīga «tabu» tēma – visi zina, bet par nav pieņemts runāt....
- Tomēr, papētot citu valstu pieredzi un Latvijā pieejamo informāciju – tā noteikti ir lielāka problēma kā varētu šķist...
- Tā ir gan indivīda un sabiedrības veselības problēma, gan arī uzņēmēju konkurētspējas un drošas darba vides problēma

Kāda tad varētu būt situācija?

- «Latvijā ir ap 30 000 alkohola un ap 20 000 problemātisku narkotiku lietotāju» (narkoloģe V.Sudraba, RPNC, Ir Nauda, 5.11.2013.)
- Pētījumu dati pasaulē: - Pretēji plaši izplatītam viedoklim - **absolūtais vairums alkoholiķu vai atkarīgo strādā «normālu darbu»!**
- ASV – 6,6% amerikāņu, kuri strādā pilnu darba laiku, atzīst, ka dzer «daudz» (>5 vienības vismaz 5 reizes pēdējā mēneša laikā)
- Līdz 70% citu atkarīgo strādā pilnu darba laiku (vecumā 18-49)

Kas rada problēmas darba videi un uzņēmumiem?

■ Svarīgākās problēmas

- » Nelaiemes gadījumi darbā
- » Produktivitātes zudums, Slikta darba spējas
- » Darba kavējumi, slimības lapas
- » Demoralizējoša ietekme, slikta attiecības kolektīvā
- » Slikta disciplīna un uzvedība
- » Ietekme uz uzņēmuma tēlu
- » priekšlaicīga nāve

Vēl bez minētā:

- Miegainība darbā
- zādzības
- Kļūdainu lēmumu pieņemšana, sliktas spriestspējas
- Neefektīvs darbs
- Lielāka iespēja konfliktiem ar kolēģiem vai vadību
- Biežāka darba maiņa
- Izdevumi saistībā ar jaunu darbinieku meklēšanu un apmācību, laika un finanšu patēriņš disciplināru procedūru ieviešanai

Daži skaitļi...

- 3-5% no visiem darba kavējumiem ir saistīti ar alkohola lietošanu, U.K. – 8-14 miljoni darba dienu gadā
- ~10-40% letālo nelaimes gadījumu darba vietās un ~20-45 visu nelaimes gadījumu darbā varētu būt saistīti ar alkohola lietošanu (ASV)
- Alkohola lietotāji vai citi atkarīgie vidēji 3,5 biežāk cieš dažādos nelaimes gadījumos darbā, vidēji 5 reizes biežāk savaino sevi

Daži skaitļi...

- Alkoholiķi «slimo» 3-8 reizes biežāk kā nedzērāji, ievērojami biežāk «slimo» arī viņu ģimenes locekļi, iespēja, neatnāk uz darbu – pat 10 reizes augstāka!
- ~ 25% nodarbināto vismaz reizi gadā ir dzēruši darba laikā, ~ 20% vidējās un augstākās vadības ir dzēruši pēdējā mēneša laikā...
- ~20% nodarbināto un vadītāju atzīst, ka kolēģu dzeršanas dēļ ir nācies strādāt vairāk vai pārtaisīt izdarīto, kā arī tikusi apdraudēta viņu pašu drošība

Daži skaitļi...

- Pazeminātas darba spējas ir raksturīgas ne tikai «alkoholiķiem», bet arī tiem, kuri «iedzer reizēm» vai lieto alkoholu iepriekšējā vakarā
- Alkoholiķi vidēji par 33% mazāk produktīvi, pat tad, kad jūtas labi un ir skaidrā
- Vidēji 2 reizes lielāki tieši medicīnas izdevumi (attiecīgi augstākas apdrošināšanas izmaksas), vidēji valsts medicīnas sistēmai ilgtermiņā izmaksā līdz trim reizēm dārgāk...

Kas veicina «dzeršanu darbā»?

■ Svarīgākie veicinošie faktori:

- » Tradīcijas un attieksme pret alkoholu konkrētajā darba vietā
- » Vīriešu kolektīvs....
- » Alkohola pieejamība un iespēja to «ienest»
- » Atsvešināšanās darba vietā (garlaicīgs, stresains, vientuļs un vienmuļs darbs u.c.)
- » Darba uzraudzības un vadības atbalsta trūkums
- » Skaidras «*Nē alkoholam!*» politikas un attieksmes trūkums

Kurās nozarēs/profesijās biežāk?

- Būtībā – jebkura nozare vai profesija, bet tradicionāli biežāk:
  - » Pārtikas ražošana un HORECA sektors
  - » Celtniecība
  - » Derīgo izrakteņu ieguve
  - » Iekārtu apkopju un remontu nodrošināšana

Secinājumi

- Alkohola un citu atkarību problēma darba vietās noteikti ir būtiska problēma!
- Pirmais solis – apzināties to, saprast, kā šādus cilvēkus identificēt un kā rīkoties!
- Rīcības plāns
  - » Skaidra politika un konsekventa attieksme
  - » Vadītāju apmācība par atpazīšanu un rīcību
  - » Uzraudzība un kontrole